

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

Lewit v. Austria - [4782/18](#)

Hotărârea din 10.10.2019 [Secția a V-a]

Articolul 8

Obligații pozitive

Articolul 8-1

Respectarea vieții private

Omisiunea tribunalelor naționale de a efectua o analiză comprehensivă a unei plângeri privind defăimarea: *încălcare*

Articolul 35

Articolul 35-1

Epuizarea remediilor naționale

Remediu național efectiv

Caracterul efectiv al unui remediu care nu permitea prezentarea unei cereri de acoperire a prejudiciului moral în cadrul unei cauze privind defăimarea: *admisibilă*

În fapt – În august 2015, o revistă de extremă dreapta a publicat un articol în care autorul îi numea pe cei eliberați din câmpul de concentrare Mauthausen în 1945 o „pacoste” și îi descria pe foștii deținuți ca fiind „criminali” care „au năpăstuit țara” prin „jafuri și tâlhării, omoruri și profanări”. Procedurile penale intentate împotriva autorului articolului au fost încetate. În februarie 2016, aceeași revistă a publicat un alt articol, semnat de același autor, care anunța încetarea procedurilor penale împotriva sa, repetând declarațiile imputate.

Reclamantul, supraviețuitor al Holocaustului, activist și fost deținut la Mauthausen, a formulat o plângere în baza secțiunilor 6 și 8a ale Legii presei împotriva articolului din 2016, cerând acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit și revocarea afirmațiilor. Tribunalele naționale i-au respins plângerea, constatând că nu s-a putut stabili că reclamantul putea fi identificat și că nu putea fi afectată nicio persoană printr-un articol care reda rezultatul unei anchete penale.

În drept – Articolul 35 § 1: Pentru a-și proteja reputația de afirmații defăimătoare, reclamantul putea alege între mai multe căi juridice diferite. Scopurile reclamantului din procedurile de pe plan național erau următoarele: (1) ca tribunalele naționale să stabilească faptul că pasajele imputate din articolul din 2016 erau defăimătoare și că îi încălcau drepturile personalității, așa cum erau protejate de articolul 8, ca afirmațiile să fie retractate, iar retractarea adusă la cunoștința publicului; și (2) să obțină despăgubiri pentru prejudiciul moral pe care (aparent) l-a suferit ca urmare a publicării articolului defăimător.

(a) *Caracterul efectiv al remediilor în baza articolului 1330 din Codul civil și a secțiunilor 12 și 14(1) din Legea presei*

Guvernul a susținut că reclamantul trebuia să inițieze acțiuni pe baza articolului 1330 din Codul civil în legătură cu articolele din 2015 și 2016 deopotrivă. Acest fapt ar fi constituit un remediu efectiv pentru primul scop declarat al reclamantului, și anume de a fi retractate afirmațiile în discuție.

Curtea a acordat daune în mod obișnuit în privința prejudiciului moral suferit în cazurile în care erau încălcate drepturile personalității unui reclamant de către publicații media. În alte cazuri, ea a reținut că constatarea unei încălcări a articolului 8 a constituit o satisfacție echitabilă suficientă și a respins capătul de cerere privind acordarea de despăgubiri morale. Din jurisprudența sa privind cazurile legate de viața privată declanșate de publicațiile media decurgea, *a fortiori*, că remediu disponibil la nivel național trebuia să le ofere tribunalelor naționale cel puțin posibilitatea de a acorda o despăgubire pentru prejudiciul suferit, dacă era oportun în cazul judecat. În consecință, un remediu care nu permitea prezentarea unei plângeri privind prejudiciul moral suferit nu putea fi considerat efectiv în scopurile cazurilor privind protecția vieții private în baza articolului 8.

De vreme ce al doilea scop declarat a fost obținerea de despăgubiri pentru prejudiciul moral rezultat din publicarea afirmațiilor în discuție, plângerea pe baza articolului 1330 din Codul civil nu putea fi considerată efectivă pentru scopurile sale și nu includea posibilitatea obținerii unei redresări pentru prejudiciul moral suferit în eventualitatea constatării unei încălcări a drepturilor personalității sale. Aceleași considerente erau aplicabile în cazul remediilor prevăzute de secțiunile 12 și 14(1) din Legea presei, care, contrar clauzelor din secțiunile 6 la 7c din Legea presei, nu ofereau posibilitatea unei acțiuni în vederea compensării.

(b) Caracterul efectiv al plângerii bazate pe secțiunile 6 și 8a din Legea presei, cu privire la articolul din 2015

Secțiunea 8a(2) din Legea presei cerea ca plângerea bazată pe secțiunile 6 și 8a din această Lege să fie formulată în privința primei publicări despre care se presupunea că avea un conținut defăimător. Guvernul a susținut că, în cazul reclamantului, era vorba despre articolul din 2015, în a cărui privință reclamantul a omis să epuizeze căile interne de atac, depășind termenul de șase luni.

Dacă ar fi fost urmată logica Guvernului, ar fi însemnat că reclamantul nu mai dispunea de un remediu în privința primului articol atunci când a fost publicat cel de-al doilea. Totuși, tribunalele naționale nu au explicat dacă era aplicabil, în general, termenul prevăzut pentru „prima diseminare” a unui articol în cazul repetării unor afirmații într-un context nou, într-un alt articol de presă. Lipsa vreunei explicații era cu atât mai importantă cu cât articolul fusese publicat sub un titlu diferit și adăuga comentarii și elemente noi care nu erau prezente în primul articol.

Curtea a mai respins și excepția Guvernului potrivit căreia reclamantul putea formula plângeri împotriva afirmațiilor imputate în fața procurorului, pe baza articolului 297 din Codul penal, cerând efectuarea unei anchete penale, potrivit articolelor 111 și 115 din Codul penal.

Concluzie: admisibilă.

Articolul 8: Circumstanțele de fapt din acest caz cădeau sub incidența vieții private a reclamantului, chiar dacă acesta nu a fost nominalizat în articolul în discuție.

De la bun-început, prima instanță a constatat că reclamantul nu avea calitate procesuală pentru a înainta plângerea. Chestiunea particulară a afectării membrilor unui grup printr-o declarație referitoare la un eveniment istoric care implica un grup mare în acea vreme, dar care cu timpul a fost redus la un număr relativ mic de membri, cum se întâmplase în situația reclamantului, nu a fost încă abordată de tribunalele naționale. Curtea de Apel nu a menționat chestiunea calității procesuale, în pofida lipsei aparente de jurisprudență stabilite, argumentele extinse prezentate de reclamant în plângerea inițială și în apelul depus, precum și faptul că stabilirea acelei chestiuni preliminare era esențială pentru examinarea fondului plângerii. De vreme ce nu a fost făcută nicio constatare în această privință, esența plângerii reclamantului – și anume, în opinia sa, faptul că a fost într-adevăr afectat personal de caracterul defăimător al declarațiilor, pentru că numărul membrilor grupului a scăzut între timp foarte mult – nu a fost examinată, în consecință, de către tribunalele naționale.

La examinarea declarațiilor în discuție în contextul articolului din 2016, Curtea nu a fost convinsă de opinia tribunalelor naționale potrivit căreia reclamații nu puteau fi afectați personal de acestea. Întregul context al articolului din 2016 era foarte diferit de cel al articolului din 2015. Deși articolul din 2015 viza evenimentul istoric de eliberare a deținuților din Mauthausen, articolul din 2016 privea investigațiile penale în privința autorului articolelor și a persoanei care l-a reclamat Oficiului

Procurorului General. Prin urmare, se cerea o explicație comprehensivă a motivelor interpretării oferite de tribunalele naționale.

Din cauza lipsei unei examinări comprehensive a chestiunilor privind calitatea procesuală și a celor privind sensul identic sau separat al declarațiilor în contextul articolului din 2016, tribunalele naționale nu au examinat, de fapt, esența plângerii privind defăimarea reclamantului. Prin urmare, tribunalele naționale nu au reușit să se conformeze cu obligația procedurală care decurge din articolul 8 de a desfășura o examinare comprehensivă a unei chestiuni care afecta dreptul la viața privată a reclamantului.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Articolul 41: 648.48 EUR, cu titlu de prejudiciu material, și 5,000 EUR, cu titlu de prejudiciu moral.